ad gratiam faciliorem ; & Deus movetur magis orationibus publicis, & ſolemnibus, quam privatis, ex natura operis magis movebitur a ſacrificio ſolemni, quam privato.

XXV. Hinc inferri poteſt primo: Obligationi celebrandi unam Miſſam in cantu, ſeu Anniverſarium pro defuncto, non poſſe fieri ſatis recitando unam Miſſam privatam —— Secundo: jure merito interdum a Summo Pontifice indulgeri, ut pluribus Miſſis privatis alicui Eccleſiæ incumbentibus, ſatisfieri poſſit per aliquas ſolemnes Miſſas in minori numero; non alia ratione, niſi quia Miſſarum ſolemnium & in cantu fructus major ſit, quam Miſſarum privatarum.

QUÆSTIO III.

De Sacrificii Miſſæ Miniſtro.

DE Miniſtro, ad quem pertinet Euchariſtiam jam conſecratam diſpenſare, egimus ſupra, de ſacramento Euchariſtiæ. Nunc agimus de Miniſtro, penes quem reſidet poteſtas Euchariſtiam conſecrandi, & offerendi; quod idem eſt, ac agere de Miniſtro ſacrificii Miſſæ: cui aliqua etiam annectemus miniſterium ejuſmodi concernentia, & concomitantia ad pleniorem Candidati noſtri notitiam, & eruditionem.

DUBIUM I.

Quinam ſit Sacrificii Miſſæ Miniſter.

§. I.

Hæreticorum Errores.

I. CIrca Euchariſtiæ conficiendæ Miniſtrum varie variis temporibus erratum eſt. Primo enim Montaniſtæ (alias Pepuziani ab oppido *Pepuza* Montani patria) duabus feminis Priſcillæ, & Quintillæ ſacrificandi facultatem fecerunt, ut ſcribit Auguſt. lib. de Hæreſ. c. 27. *Pepuziani* (inquit) *a loco quodam nominati ſunt . . . tantum dantes mulieribus principatum: ut Sacerdotio quoque apud eos honorarentur: dicunt enim Quintillæ, & Priſcillæ in eadem Civitate Pepuza Chriſtum ſpecie feminæ revelatum; unde ab hac* Quintiliani *etiam nuncupantur.*

Eumdem errorem Marcitis (a Marco quodam hæretico Marci Aurelii temporibus) adſcribere viſus eſt Irenæus, *lib.* 1. *adverſ. Hæreſ. c.* 13. alias 8. Ubi loquens de Marci in Sacram. Euchariſtiam præſtigiis: *Rurſus* (inquit) *mulieribus dans calices mixtos, ipſas gratias agere jubet præſente ſe. Et ubi hoc factum eſt, ipſe alium calicem multo majorem, quam eſt ille, in quo illa ſeducta Euchariſtiam facit proferens, & transfundens a minori, qui eſt a muliere Euchariſtia factus in illum, qui eſt ab eo allatus multo majorem, ſtatim dicens &c.*

Hoc etiam jure potitas fuiſſe feminas apud Collyridianos enarrat Epiphanius, *Hæreſi* 79. dicens: *Quædam mulieres currum quemdam, ſive ſellam quadratam ornantes, expanſo ſuper ipſum linteo, in die quadam illuſtri anni per aliquot dies panem proponunt, & offerunt in nomen Mariæ; omnes autem pane participant.* Harum enim hæreſis in eo ſita erat, quod B. Virgini tamquam Deæ ſacrificabant placentas panis.

II. Waldenſes, qui aſſerebant, omnem poteſtatem, ſive Eccleſiaſticam, ſive laicam ſolo peccato mortali deperdi, ideoque Sacerdotem per peccatum mortale Sacerdotem eſſe deſinere, & neque conſecrare, neque abſolvere poſſe: e contra, Reinero teſte, *lib. contra VValdenſes, cap.* 5. dicebant, quod *Omnis laicus bonus ſit Sacerdos.*

Lutherus vero, *lib. de Abroganda Miſſa,* & *lib. de Cap. Babylonica, cap. de Ordine*, non modo piis laicis, ut Waldenſes, ſed etiam impiis ineſſe poteſtatem Euchariſtiam conficiendi aſſeruit; licet ea fungi non debeant, niſi legitime fuerint vocati, excepto tamen neceſſitatis caſu. His omnibus erroribus Catholica fides e diametro reſiſtit, ut §. ſeq. oſtendemus.

§. II.

Catholica Veritas.

III. DIco. Soli Sacerdotes ſunt Euchariſtiæ conſecrandæ validi Miniſtri. Sic Tridentinum turpes Sectariorum errores dicto anathemate damnans, ait: tum Seſſ. 7. de Sac. in Gen. Can. 10. *Si quis dixerit, Chriſtianos omnes in verbo, & omnibus ſacramentis adminiſtrandis habere poteſtatem: anathema ſit.* Tum Seſſ. 22. *Si quis dixerit, illis verbis:* Hoc facite in meam commemorationem, *Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, ut ipſi aliique Sacerdotes offerant corpus, & ſanguinem ſuum; anathema ſit.*

IV. In primis autem non omnes Chriſtianos eſſe in Batiſmo ordinatos Sacerdotes, ſed certos eſſe debere in Eccleſia Miniſtros; oſtenſum eſt contra Lutherum, *in Tract. de Sacr. in Gener.* Conſtat enim ex Apoſtolo, *ad Rom.* 13. 1. *ad Cor.* 12. & *ad Epheſ.* 4. quod diverſa officia ſunt in Eccleſia, & diverſa membra, nec omnia eumdem actum habent: quod non omnes ſunt Apoſtoli, aut Prophetæ, non omnes Paſtores, non omnes Doctores; nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed ſed qui vocatur a Deo, tamquam Aaron. Nec omnibus a Chriſto dictum eſt: *Euntes docete omnes Gentes. Hoc facite in meam commemorationem*: Et: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis &c.*

V. Specialiter autem non omnes Chriſtianos, etiam laicos, poſſe Euchariſtiæ ſacrificium offerre, ſed ſolos eos, qui manuum impoſitione Sacerdotio initiati ſunt ; prob. primo. Si namque in veteri lege non omnes circumciſi de populo Iſraelitico poterant Sacerdotio fungi, victimas offerendo, aliaque miniſteria obeundo, ſed ſoli ex tribu Levi, & familia Aaronica: unde Datan, Core, & Abiron ex eo ſolum, quod, cum non eſſent de tribu Levi, incenſum adolere auſi fuere, vivi a terra in pœnam abſorpti ſunt, ut habetur *Num.* 16. & ut legitur, 1. *Reg.* 13. Saul reprobatus a Domino fuit, quia non expectato Samuele, neceſſitate etiam urgente, obtulit holocauſtum: quæ omnia ſacrificii Chriſtianorum meri typi & figuræ erant: qua fronte quæſo audebit quiſpiam aſſerere, omnes baptizatos Sacerdotio Melchiſedech fungi poſſe, & corpus, ac ſanguinem Domini abſque ordinatione conſecrare, & offerre?

Secundo ex ipſa Euchariſtiæ inſtitutione. Non enim omnibus, ſed ſolis Apoſtolis, & in eorum perſona Sacerdotibus contulit Chriſtus poteſtatem faciendi quod ipſe fecerat; nempe conſecrandi ſimul, & manducandi, ac bibendi corpus, & ſanguinem ſuum. Unde, *Lucæ* 22. legitur; *Et accepto pane gratias egit & fregit, & dedit eis dicens: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem.*

Hinc S. Thom. 3. p. q. 82. art. 1. *Hoc ſacramentum* (inquit) *eſt tantæ dignitatis, quod non conficitur niſi in perſona Chriſti. Quicumque autem aliquid agit in perſona alterius, oportet hoc fieri per poteſtatem ab illo conceſſam. Sicut autem baptizato conceditur a Chriſto poteſtas ſumendi hoc ſacramentum: ita Sacerdoti cum ordinatur, confertur poteſtas hoc ſacramentum conſecrandi in perſona Chriſti. Per hoc enim ponitur in gradu eorum quibus dictum eſt a Domino Luc.* 22. Hoc facite in meam commemorationem.

Quod ſi omnes baptizati, ſicut poſſunt ſumere, ita poſſent conſecrare, ac omnibus indifferenter data foret ad utrumque poteſtas; fieret, ut ſicut omnes jure divino tenentur Euchariſtiam ſumere ; ita tenerentur eodem jure illam conſecrare, & diſpenſare, quod tamen negat Lutherus, qui proinde dicit, non omnes debere Euchariſtiam miniſtrare, ſed ſolos eos, qui vocati ſunt. —— Sequeretur etiam, quod feminæ, ſicut ex quo baptizatæ poteſtatem habent ſumendi, & debent ſumere ; ita deberent aut ſaltem poteſtatem haberent conſecrandi, & miniſtrandi corpus, & ſanguinem Chriſti : quod neſcio, an Lutherus concedet.

VI. Hanc veritatem confirmant ex Conciliis (præter Tridentinum ſupra relatum) Nicænum I. *Can.* 14. (alias 18.) arguens Diaconos Euchariſtiam Sacerdotibus miniſtrantes, his verbis: *Neque regula, neque conſuetudo tradidit; ut qui offerendi ſacrificii non habent poteſtatem, his qui offerunt, corpus Chriſti porrigant.* Si ergo Diaconi non habebant, ſeculo quarto ineunte, poteſtatem offerendi corpus Chriſti; multo minus eam habebant laici, ſed ſoli Presbyteri. Lateranenſe quoque ſub Innoc. III. *C. Firmiter*, de ſumma Trinitate, de Euchariſtia ſic loquitur: *Hoc utique ſacramentum nemo poteſt conficere, niſi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus &c.* Quod ante earum Synodorum tempora jam docuerat Synodus Arelatenſis. I. *ann.* 314. *Can.* 15. dicens: *De Diaconibus, quos cognovimus multis locis offerre, placuit minime fieri debere.*

VII. Ex Patribus vero eamdem veritatem confirmant Juſtinus Martyr, *Apolog.* 2. *pro Chriſtianis.* Ubi ſæpius teſtatur, penes Eccleſiæ Præpoſitos conſecrandi Euchariſtiam poteſtatem eſſe —— Tertullianus, *lib. de Præſcriptionibus*, *c.* 41. Marcionitas arguit, quod *& Laicis ſacerdotalia munera injungunt* —— Cyprianus in ſua, contra Stephanum Papam, de hæreticorum baptiſmate controverſia aperte profitetur, nullos, qui Sacerdotes non ſint, poſſe Euchariſtiam conſecrare; & ex eo quod apud hæreticos colligitur Euchariſtiam non eſſe, quod nempe ſupponat nulla in eis eſſe verum Sacerdotium —— Athanaſius, *Apolog.* 2. *contra Arianos*, ex quo Iſchyras Arianus in Sacerdotem nuſquam fuiſſet ordinatus, probat, eum non potuiſſe Euchariſtiam conficere. Quæ veritas ipſis quoque hæreticis perſpecta fuit. Nam ut teſtatur S. Hieronymus, *Dial. adverſus Luciferianos*, Hilarus illius ſectæ Corypheus *Euchariſtiam non poterat conficere, quia Diaconus tantum erat.*

§. III.

Heterodoxorum Momenta.

VIII. PRimo objiciunt, 1. *Petri* 2. *ver.* 9. Omnes baptizati dicuntur *Genus electum, regale Sacerdotium.* Et Apocal. 5. ver. 10. *Feciſti nos* (Chriſtianos) *Deo noſtro regnum, & Sacerdotes.*

Reſpondeo ex S. Auguſtino, *l.* 20. *de Civit. Dei cap.* 10. verba illa Petri, & Apocalypſis non eſſe accipienda de Sacerdotio proprie tali, quod convenit ſolis Epiſcopis, & Preſbyteris, *Qui proprie jam vocantur in Eccleſia Sacerdotes;* ſed improprie, & late. Nam *Sicut omnes Chriſtianos dicimus propter myſticum Chriſma: ſic omnes Sacerdotes, quoniam membra ſunt unius Sacerdotis. De quibus Apoſtolus Petrus*, Plebs (*inquit*) ſancta, regale Sacerdotium —— Adderem: Chriſtianos omnes vocari Sacerdotes, quia omnes habiles ſunt, ut ſacerdotio initientur, ad differentiam legis Moſaicæ, in qua ſoli contribules Levi, & ex Aaron progeniti poterant ſacerdotio fungi. Unde ſicut omnes qui ex Aaron originem trahebant, idonei erant ſacerdotio; ſic omnes Chriſtiani, quia unius Sacerdotis Chriſti, Sacerdotii capaces ſunt.

IX. Reſpondeo ſecundo communi reſponſione, verba illa Scripturæ accipienda eſſe de ſacerdotio interno, quo ſingulos Fideles in Baptiſmo inſignitos eſſe Scriptura dicit; ad offerendum ſcilicet Deo ſpirituales hoſtias precum, eleemoſynarum, aliorumque pietatis operum : non vero de Sacerdotio externo, & ſpeciali, cui uni adeſt poteſtas conficiendi, & offerendi publice in Eccleſia externum, & viſibile ſacrificium corporis, & ſanguinis Domini. Nam ſicut ibi Chriſtianus aſſeritur Sacerdos, ita & Rex: Atqui non omnes Chriſtiani Reges ſunt regno, & donatione externa; ergo nec omnes ſunt in Sacerdotio externo, & ſpeciali in Eccleſia.

X. Secundo objiciunt. Verba illa Chriſti, Lucæ 22. ver. 19. *Hoc facite in meam commemorationem*, duo important, nempe, Euchariſtiam conficere, & eam ſumere : ſed omnibus promiſcue Fidelibus dictum eſt, ut Euchariſtiam ſumant ; ergo & omnibus dictum eſt, ut eam conficiant.

Reſpondeo ex regula S. Auguſtini, *l.* 3. *de Doctr. Chr. c.* 17. nimirum in Scripturis *Alia omnibus communiter præcipi, alia ſingulis quibuſque generibus perſonarum.* In præfatis ergo Chriſti verbis ſumere Euchariſtiam, & ſumendo memoriam ejus recolere, omnibus indiſcriminatim præceptum eſt: Conſecrare vero, & perficere, ſolis Apoſtolis, & Sacerdotibus dictum eſt, ſicut etiam ſolis viris, non feminis —— Addo: quod ſumere Euchariſtiam, prout ibi a Chriſto præcipitur, ſolis Sacerdotibus dictum eſt : ſumere autem eam per modum ſacramenti, quod omnibus præcipitur, dictum eſt Joann. 6. *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis &c.* Deinde ſi Euchariſtiam conficere, & miniſtrare omnibus conceſſum, immo & præceptum eſt ; cur apud Lutheranos non omnes id faciunt? Cur egent, ut ad hoc deputentur, cum Chriſtus ad hoc omnes delegaverit?

XI. Tertio objiciunt. Tertullianus, *l. de Exhortatione Caſtitatis, cap.* 7. quoſvis Fideles, a ſecundis nuptiis deterret, eo quod cuique competat Sacerdotium quod bigamos utpote irregulares dedecet : *Nonne* (inquit) *& laici Sacerdotes ſumus? Scriptum eſt: Regnum quoque nos, & Sacerdotes, Deo & Patri ſuo fecit.* —— Ne autem quis reponat, ibi loqui Tertullianum de Sacerdotio improprie tali ad offerendas victimas ſpirituales tantum ſubjungit: *Differentiam inter ordinem, & plebem conſtituit Eccleſiæ auctoritas, & honor per ordinis conſeſſum ſanctificatus a Deo. Ubi Eccleſiaſtici ordinis eſt conſeſſus, & offert, & tingit Sacerdos, qui eſt ibi ſolus; ſed & ubi tres, Eccleſia eſt, licet laici &c. Igitur ſi habes jus Sacerdotis in temetipſo, ubi neceſſe eſt habeas; oportet etiam diſciplinam Sacerdotis neceſſe ſit habere jus Sacerdotis.*

XII. Reſpondeo, dici poſſe, Tertullianum illum ſcripſiſſe librum, cum jam factus eſſet Montaniſta. Unde non mirum, ſi Montaniſtarum errorem omnibus etiam feminis jus ſacerdotii tribuentium ibi profeſſus ſit ; & ſententiam, quam cum eſſet Catholicus tenuit, ut ſupra vidimus, retractaverit. —— Si autem quis velit, eum ad bonum ſenſum trahere —— dicere poterit, Tertullianum omnibus etiam laicis jus Sacerdotii tribuere; quia omnes habiles ſe reddere debent, ut poſſint eligi in Sacerdotes, a quo jure excidunt, qui Bigami ſunt —— Vel ſumere ly *Offerre* pro *Tradere*, ſeu *Diſpenſare*, non pro *Sacrificare*. Mos enim erat, ut laici, etiam feminæ, offerrent, ſeu præſentarent ea, quæ offerenda erant per Sacerdotem in ſacrificio. De vidua enim, quæ ſingulis annis offerebat marito defuncto: & *Offert* (inquit) *ſingulis annis dormitionis ejus. Et in l. de Exhort. caſtitatis, cap.* 11. de marito pro duabus uxoribus offerente ait: *Et offeres pro duabus, & commemorabis per Sacerdotem.*

Dici etiam poteſt, ly *Offerre* ſumi a Tertulliano pro panis, & vini oblatione, quam urgente perſecutione, abſentibus Miniſtris, Fideles privatis in domibus offerre conſueverant, nempe panem, & vinum ; non quidem Euchariſticum, ſed benedictum, quæ *Eulogia* dicebantur ; & quæ etiam ad Epiſcopos, & Presbyteros in carceribus detentos Fideles deferre conſueverant.

XIII. Nec dicas, quod ſi non laici, ſaltem Diaconi panem, & vinum Euchariſticum offerebant. Unde Concilium Ancyranum, *Can.* Diaconos lapſos ceſſare jubet *Ab omni ſacro miniſterio, ſive a pane, ſive a calice offerendo* —— Reſpondeo enim, ordinis exercitium, quod ibi aufertur a Diaconis in eo ſitum fuiſſe, non quod panem, & vinum conſecrarent; ſed quod panem, & vinum a Fidelibus oblata exciperent, & ad ſacrum altare deferrent, in quo tres in partes dividi ſolebant. Ex una ab Epiſcopo, vel Presbytero Euchariſtia conficiebatur, altera cedebat in pauperum uſum, tertia Clericorum ſuſtentationi deſtinata erat.

XIV. Quarto objiciunt. Frumentius, cum adoleſcens in Indiis degeret, mercatores Chriſtianos, natione Italos, qui illuc appulerant, ad divinorum celebrationem invitaſſe legitur apud Theodoretum, *Hiſt. Eccleſ. l.* 1. *cap.* 23. cum tamen nec ipſe adhuc Sacerdotio fungeretur (fuit enim poſtea ordinatus ab Athanaſio, ut ibidem refertur) nec credibile ſit, mercatores illos, aut ex ipſis aliquem fuiſſe ordinatos —— Secundo: Acta S. Petronillæ referunt, eam obiiſſe in carcere, celebratis Dominicæ oblationis Myſteriis. Tertio: Joannes Moſcus, *in Prato ſpirituali, cap.* 25. narrat, Monachum laicum panes quoſdam verbis evangelicis conſecraſſe, quod factum ratum ab Angelo fuit denuntiatum.

XV. Reſpondeo ad primum de Frumentio. Vel divina Myſteria, quæ Romano more celebraſſe leguntur, mercatores illi, hortante Frumentio, non fuiſſe altaris tremendum ſacrificium; ſed preces ſacras Romano ritu peractas. Unde Ruffinus, ex quo hanc hiſtoriam Theodoretus excerpſit, ſolius orationis mentionem facit. Vel ſi divina myſteria volumus fuiſſe incruentum ſacrificium, non fuit celebratum, nec a Frumentio nondum ſacris initiato, nec ab ullo ex mercatoribus laicis ; ſed ab aliquo Presbytero ab illis adducto, ut in longinquis peregrinationibus fieri ſolet; niſi forte dicamus, celebrata fuiſſe divina Myſteria, non conſecratione, ſed diſpenſatione panis jam conſecrati, quem a ſuis regionibus mercatores illi (ut tunc moris erat peregrinantibus dari) aſportaverant.

Ad ſecundum dico. Acta laudata eſſe ſic exponenda: nempe, quod S. Petronilla objerit celebratis Dominicæ oblationis Myſteriis, non ab ipſa; ſed ab aliquo Sacerdote, qui, ut moris erat, eam in carcere inviſerat.

Tertium vero ex Prato ſpirituali non tantæ auctoritatis eſt, ut dubietatem excludere valeat: multa enim in illud dubiæ fidei irrepſerunt. Quod ſi hoc etiam daretur, præter legem, & divina diſpenſatione factum credi deberet. Quod autem præter legem fit, in regulam trahi non debet, nec infirmat aſſertum noſtrum ; nempe, quod ex inſtitutione divina penes ſolos Sacerdotes ſit Euchariſtiæ conſecratio.

XVI. Quinto objiciunt. Sacerdos hoc ſacramentum conficit in perſona Chriſti: ſed omnis juſtus, licet laicus, eſt Chriſti membrum, & Chriſto unitur per charitatem ; ergo &c. Unde ait Chryſoſtomus, Homil. 43. in Matth. *Omnis Sanctus eſt Sacerdos.*

Confirmant. Hoc ſacramentum conſecratur virtute verborum: ſed ſignificatio verborum non mutatur, ſive proferantur a Sacerdote, ſive a laico ; ergo &c. Sicut igitur verba Baptiſmi prolata, ſive a Sacerdote, ſive a laico ſuum habent effectum, cur non verba Euchariſtica?

XVII. Reſpondeo cum S. Thom. 3. p. qu. 82. ar. 1. ad 2. quod *Laicus juſtus unitus eſt Chriſto unione ſpirituali per fidem, & charitatem, non autem per ſacramentalem poteſtatem; & ideo habet ſpirituale Sacerdotium ad offerendum ſpirituales hoſtias, de quibus dicitur in Pſal.* 50. Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, &c. non vero ad offerendum publicum Euchariſtiæ ſacrificium: ſicut nec omne membrum corporis, etſi conjungatur capiti, non tamen habet eumdem actum, & poteſtatem.

Ad Confirm. dico, quod virtus conſecrativa non conſiſtit in ſolis verbis, ſed etiam in poteſtate accepta in conſecratione, & ordinatione. Sic virtus principalis agentis non quocumque inſtrumento operatur quemcumque effectum ; ſed inſtrumento ad hoc deputato, & idoneo. Neque idem eſt de Baptiſmo. Cum enim ſit ſacramentum maximæ neceſſitatis ; oportuit, ut quilibet homo deputaretur, & eſſet idoneus. Non ſic de ſacrificio Miſſæ, quod tantæ neceſſitatis non eſt. Sicut in antiqua lege quilibet poterat circumcidere; non tamen quilibet poterat ſacrificare, & offerre, ſed ſolus Sacerdos. Videatur S. Thom. *qu.* 82. citata *art.* 1. *ad* 1. *&* 3.

DUBIUM II.

An Plures, & an mali Sacerdotes poſſint Conſecrare?

§. I.

Reſolvitur Prima Pars.

I. DIco. Plures Sacerdotes poſſunt ſimul eamdem hoſtiam conſecrare. Ita S. Thom. dicta *qu.* 82. *ar.* 2. Qui affert primo conſuetudinem quarundam Eccleſiarum, qua Sacerdotes, cum de novo ordinantur, concelebrant Epiſcopo ordinanti. Hanc vero rationem pro hac conſuetudine affert. Nam *Sacerdos, cum ordinatur, conſtituitur in gradu eorum, qui a Domino acceperunt poteſtatem conſecrandi in cœna:* ſicut ergo *Apoſtoli Chriſto cœnanti* (& eos ordinanti) *concœnaverunt: ita novi ordinandi, Epiſcopo ordinanti concelebrant. Nec propter hoc iteratur conſecratio ſuper eandem hoſtiam: quia ſicut Innocentius III. dicit* (lib. 4. de Myſt. Miſſæ, cap. 25.) *omnium intentio debet ferri ad idem inſtans conſecrationis.* Licet autem plures non poſſint ſimul unum baptizare, poſſunt tamen ſimul eamdem hoſtiam conſecrare. Quia (ait S. Thom. ibi ad 1.) *Chriſtus non legitur ſimul baptizaſſe cum Apoſtolis, quando injunxit eis officium baptizandi;* ſicut cum illis concœnavit, quando eis injunxit officium conſecrandi.

Hic tamen notandum eſt: S. Th. non dicere, Apoſtolos Chriſto celebranti concelebraſſe, ſed tantum *Concœnaſſe*; non enim poterant Domino concelebrare, quia nondum erant Sacerdotes ; cum primo Sacerdotes inſtituti ſint, quando Chriſtus, poſt conſecrationem panis, illis dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut ait Trident. *Seſſ.* 22. *cap.* 1. Vult ergo S. Thom. poſſe recens ordinatos cum Epiſcopo ordinante celebrare, ad quamdam imitationem diſcipulorum, qui in Cœna Chriſto concœnaverunt. Vide Porrectam ad hunc art.

Neque ſequitur, quod cum poſſit unus ſolus per ſe conſecrare, ſuperflue apponantur alii. —— Hoc enim (ait S. Th. *ad* 2. ibi) verum eſſet, *Si quilibet Sacerdos operaretur in virtute propria...... ſed quia Sacerdos non conſecrat, niſi in perſona Chriſti, multi autem ſunt unum in Chriſto: ideo non refert, utrum per unum, aut per multos hoc ſacramentum conſecretur, niſi quod oportet ritum Eccleſiæ ſervare.*

II. Hic nota primo cum eodem Porrecta: Sacerdotem, ſive conſecret ſolus, ſive cum aliis, ſemper agere in perſona Chriſti; non tamen ſemper agere in virtute, ſive intentione propria. Si enim ſolus conſecret, agit, ut unum per ſe intendens, mox prolatis a ſe verbis conſecrationem factam eſſe: & tunc virtute propria operari dicitur, quoniam nihil expectat ab aliquo homine, vel ab aliquibus. Si vero conſecret cum aliis, cum expectet a conſociis & prolationem verborum, & intentionem ſimultaneam, quam omnes referre tenentur ad idem inſtans; non dicitur agere virtute propria, ſed communi cum aliis.

Nota ſecundo: in hoc ſervandum eſſe ritum Eccleſiæ, maxime Romanæ: quæ cum a B. Petro fuerit fundata, & per multos annos recta, creditur ab ipſo omnes ritus, maxime circa ſacramentorum adminiſtrationem, fuiſſe edocta. Unde cum excepto caſu Ordinationis Presbyteri, vel conſecrationis Epiſcopi (ut dicemus) non permittat, ut plures ſimul eamdem hoſtiam conſecrent; tuta conſcientia non licet aliter facere, niſi accedente ejuſdem diſpenſatione, ut decernit Trident. *Seſſ. 7. de Sacram. in genere, Can.* 13.

III. Quæres: An alia obtinuerit conſuetudo, ut plures concelebrent excepto die Ordinationis Presbyterorum?

Reſpondeo affirmative: tum apud Latinos, tum apud Græcos. Apud Latinos quidem, quando Presbyter inauguratur Epiſcopus. Tunc enim ſimul cum Epiſcopo conſecratore profert verba conſecratoria, ac deguſtat particulas hoſtiæ conſecratæ; hauritque e ſacro calice pretioſi ſanguinis guttulas ſibi ab Epiſcopo conſecratore porrectas. —— Apud Græcos etiam. In urbibus enim, ubi unum dumtaxat eſt templum, Sacerdotes, quantuſcumque ſit eorum numerus, Epiſcopum celebrantem hinc inde cingunt, una cum ipſo totam Liturgiam recitant; & tandem Communionem ſub utraque ſpecie ab ipſo recipiunt. Quam conſuetudinem a tempore Concilii Nicæni I. ortum habuiſſe, colligit Morinus, *lib. de Ordinationibus Eccleſ. exercit.* 8. Cum enim, *Can.* 18. comprimantur Diaconi, quod Euchariſtiam Presbyteris diſpenſandi jus ſibi arrogarent; ex hoc infert, voluiſſe Patres Nicænos, Presbyteros Sacerdoti celebranti concelebrantes, de manu ejus Euchariſtiam accipere, non de manu Diaconorum.

§. II.

Reſolvitur Secunda Pars.

MAli Sacerdotes poſſunt eſſe, vel quia in peccato mortali ſunt, vel quia hæretici, vel excommunicati, ſuſpenſi, ſchiſmatici, aut degradati.

IV. Dico primo. Sacerdotes mali, nempe, in peccato mortali exiſtentes, conſecrare Euchariſtiam valide poſſunt; ſed poteſtate ſua male, & indigne utuntur. Aſſertum hoc pro priori parte reſolutum fuit *in Tract. de Sacr. in gen.* Ubi contra Donatiſtas, & alios, malos Miniſtros poſſe ſacramenta conficere generaliter oſtenſum eſt. Nunc autem ſpecialiter de Miniſtro Euchariſtiæ ſtatuit S. Thom. *3. p. qu. 82. ar. 5.* Et Concil. Conſtantienſe, *Seſſ.* 8. *c.* 15. contra Wicleffum, & Joan. Hus dicentes: *Sacerdos, ſi eſt in peccato mortali non conſecrat.* Et contra Waldenſes, qui aſſerebant: *Sacerdotes rite, & legitime ſecundum formam Eccleſiæ ordinatos, quibuslibet tamen criminibus preſſos, non poſſe Eccleſiaſtica conficere ſacramenta.*

V. Probatur autem ratione S. Thom. loco citato: *Sacerdos* enim *conſecrat hoc ſacramentum non virtute propria, ſed ſicut miniſter Chriſti, in cujus perſona conſecrat hoc ſacramentum: Non autem ex hoc ipſo deſinit aliquis Miniſter eſſe Chriſti, quod eſt malus. Habet enim Dominus bonos, & malos Miniſtros, ſeu ſervos. Unde Matth. 24. Dominus dicit:* Quis putas eſt fidelis ſervus, & prudens &c. *Et poſtea ſubdit:* Si autem dixerit malus iſte ſervus in corde ſuo &c. *Et Apoſtolus dicit, 1. Cor. 4.* Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, *Et tamen poſtea ſubdit:* Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc juſtificatus ſum: *Erat ergo certus, ſe eſſe Miniſtrum Chriſti: tamen non erat certus, ſe eſſe juſtum. Poteſt ergo aliquis eſſe Miniſter Chriſti, etiamſi juſtus non ſit. Et hoc ad excellentiam Chriſti pertinet: cui ſicut vero Deo ſerviunt non ſolum bona, ſed etiam mala, quæ per ipſius providentiam in ejus gloriam ordinantur.*

VI. Idipſum confirmat in arg. *Sed contra* ex Paſchaſio Corbejenſi Abbate, *lib. de Corp. Domini, cap.* 12. (& refertur *1. qu. 1. cap. 77.*) dicente: *Intra Eccleſiam Catholicam in Myſterio corporis, & ſanguinis Domini, nihil a bono majus, nihil a malo minus perficitur Sacerdote: quia non in merito conſecrantis, ſed in verbo perficitur Creatoris, & virtute Spiritus Sancti.* Unde Auguſtinus, lib. 5. de Bapt. contra Donat. cap. 20. *Si ergo* (inquit) *ad hoc valet, quod dictum eſt in Evangelio:* Deus peccatorem non audit, *ut per peccatum ſacramenta non celebrentur: quomodo exaudit homicidam deprecantem, vel ſuper aquam Baptiſmi, vel ſuper oleum vel ſuper Euchariſtiam, vel ſuper capita eorum, quibus manus imponitur? Quæ omnia tamen, & fiunt, & valent etiam per homicidas, ideſt, per eos, qui oderunt fratres in ipſa intus Eccleſia.*

VII. Secunda vero pars oſtenditur ex eodem S. Thoma ibidem, *ad* 1. Ubi ad verba Hieronymi, in *cap. 3. Sophoniæ*, dicentis: *Sacerdotes, qui Euchariſtiæ ſerviunt, & ſanguinem Domini populis dividunt, impie agunt in legem Chriſti, putantes, Euchariſtiam precantis facere verba, non vitam, & neceſſariam eſſe tantum ſolemnem orationem, & non Sacerdotis merita; de quibus dicitur: Sacerdos in quacumque fuerit macula, non accedat offerre oblationes Domino:* Reſpondet dicens: *Quod Hieronymus per illa verba improbat errorem Sacerdotum, qui credebant, ſe digne poſſe Euchariſtiam conſecrare, ex hoc ſolo, quod ſunt Sacerdotes, etiamſi ſint peccatores; quod improbat Hieronymus per hoc quaſi maculoſi accedere ad altare prohibentur: non tamen removentur, quin, ſi acceſſerint, ſit verum ſacrificium, quod offerunt.*

Eodem modo explicat S. Thomas ibi *ad* 2. verba Gelaſii Papæ (vel alterius), qui ut refertur Can. Sacroſancta, 1. qu. 1. *Quomodo* (inquit) *ad divini Myſterii conſecrationem cæleſtis ſpiritus invocatus adveniet; ſi Sacerdos, qui eum adeſſe deprecatur, criminoſis plenus actionibus comprobetur?* Reſpondet enim, intentionem Gelaſii eſſe, quod peccator Sacerdos non debet ad hoc ſacramentum accedere. Præmiſerat enim: *Sacroſanctæ Religio.... tantam ſibi reverentiam vendicat, ut ad eam quilibet, niſi pura conſcientia non audeat pervenire.* Unde per hoc, quod ſubdit: *Quomodo cæleſtis ſpiritus advocatus adveniet?* intelligi oportet, quod non advenit ex merito Sacerdotis, ſed ex virtute Chriſti, cujus verba profert Sacerdos. Vel quod non advenit, ut ſacrificium, & ſacramentum ſit fructuoſum ſic indigne celebranti, & ſumenti; licet adveniat ut ratum & perfectum ſit.

VIII. Hoc idem quomodo fieri poſſit, ediſſerit idem S. Th. ibi *ad* 3. Quod explicans verba Malachiæ 2. *Maledicam benedictionibus veſtris*, & Dionyſii (Epiſtol. ad Demophilum Monachum) *Perfecte cecidit a Sacerdotali ordine, qui non eſt illuminatus &c.* ait: Quod *Sicut eadem actio in quantum fit ex prava intentione Miniſtri poteſt eſſe mala, bona autem in quantum fit ex bona intentione Domini: ita benedictio Sacerdotis peccatoris, in quantum ab ipſo indigne fit, eſt maledictione digna; & quaſi infamia, ſive blaſphemia, & non oratio reputatur: in quantum autem profertur ex perſona Chriſti, eſt ſancta, & efficax ad ſanctificandum. Unde ſignanter dicitur:* Maledicam benedictionibus veſtris.

IX. Dico ſecundo. Sacerdotes hæretici, ſchiſmatici, & excommunicati, & ſuſpenſi, modo rite ſint ordinati, Euchariſtiam conſecrare valide quidem poſſunt, indigne tamen. Ita S. Thom. *3. p. qu. 82. art. 7.* cujus hæc ſunt verba: *Quidam dixerunt, quod hæretici, ſchiſmatici, & excommunicati, quia ſunt extra Eccleſiam, non poſſunt conficere hoc ſacramentum. Sed in hoc decipiuntur; quia ſicut Auguſt. dicit, lib. 2. contra Parmenianum, cap.* 13. Aliud eſt aliquid omnino non habere, aliud autem non recte hrbere: *& ſimiliter etiam*, eſt aliud non dare, aliud non recte dare. *Illi igitur, qui intra Eccleſiam conſtituti receperunt poteſtatem celebrandi Euchariſtiam in ordinatione Sacerdotii, recte quidem habent poteſtatem; ſed non recte ea utuntur, ſi poſtmodum per hæreſim, aut ſchiſma, vel excommunicationem ab Eccleſia ſeparentur. Qui autem ſic ſeparati ordinantur, nec recte habent poteſtatem, nec recte utuntur. Quod tamen utrique poteſtatem habeant, patet per hoc, quod, ſicut Auguſtinus ibidem dicit, cum redeunt ad unitatem Eccleſiæ, non reordinantur, ſed recipiuntur in ſuis ordinibus. Et quia conſecratio Euchariſtiæ eſt actus conſequens Ordinis poteſtatem; illi, qui ſunt ab Eccleſia ſeparati per hæreſim, aut ſchiſma, aut excommunicationem, poſſunt quidem conſecrare Euchariſtiam; quæ ab eis conſecrata verum corpus, & ſanguinem Chriſti continet: non tamen hoc recte faciunt, ſed peccant facientes, & ideo fructum ſacrificii non percipiunt, quod eſt ſacrificium ſpirituale.*

X. Neque obeſt ſi dicas primo. Auguſtinus (ſeu verius Proſper) *in lib. Sentent. c.* 15. dicit: *Extra Eccleſiam non eſt locus veri ſacrificii.* Et Leo Papa, *Epiſt.* 40. & habetur in Decretis, 1. qu. 1. cap. 68. *Aliter* (ſcilicet, quam in Eccleſia, quæ Chriſti corpus eſt) *nec rata ſunt Sacerdotia, nec vera ſacrificia* —— Nam reſpondeo cum S. Thom. citato ad 1. *Quod auctoritates illæ, & ſimiles intelligendæ ſunt quantum ad hoc, quod non recte extra Eccleſiam ſacrificium offertur; Unde extra Eccleſiam non poteſt eſſe ſpirituale ſacrificium, quod non eſt verum veritate fructus, licet ſit verum veritate ſacramenti: ſicut etiam ſupra dictum eſt, quod peccator ſumit corpus Chriſti ſacramentaliter, ſed non ſpiritualiter.*

XI. Nec obeſt ſi dicas ſecundo. Innocentius I. Papa, *Epiſt.* 18. (relata 1. *qu.* 1.) ait: *Arianos, cæteraſque ejuſmodi peſtes, quia laicos eorum ſub imagine pœnitentiæ ſuſcipimus, non videtur Clericos eorum cum Sacerdotii, aut cujuſpiam Miniſterii ſuſcipi debere dignitate, quibus ſolum Baptiſma ratum eſſe permittimus* —— Nam reſpondet S. Thom. citatus, ad 2. *Quod ſolus Baptiſmus permittitur eſſe ratus hæreticis, & ſchiſmaticis, quia poſſunt licite baptizare in articulo neceſſitatis: in nullo autem caſu licite poſſunt Euchariſtiam conſecrare, vel alia ſacramenta conferre.*

XII. Si inſtas tertio. Ille, qui eſt extra Eccleſiam, non videtur poſſe agere in perſona totius Eccleſiæ, ſed Sacerdos conſecrans Euchariſtiam, hoc agit in perſona totius Eccleſiæ; ergo non videtur, quod qui ſunt extra Eccleſiam poſſint &c. —— Reſpondeo cum eodem S. Thom. ibi, ad 3. *Quod Sacerdos in Miſſa, in orationibus quidem loquitur in perſona Eccleſiæ, in cujus unitate conſiſtit: ſed in conſecratione ſacramenti loquitur in perſona Chriſti, cujus vicem in hoc gerit per Ordinis poteſtatem. Et ideo ſi Sacerdos ab unitate Eccleſiæ præciſus Miſſam celebret, quia poteſtatem Ordinis non amittit, conſecrat verum corpus, & ſanguinem Chriſti. Sed quia eſt ab unitate Eccleſiæ ſeparatus, rationes ejus efficaciam non habent.*

XIII. Dico tertio. Sacerdos etiam degradatus poteſt perficere Euchariſtiam. Ita S. Thom. citata, *qu. 82. ar. 8.* ſic diſcurrens: *Poteſtas conſecrandi Euchariſtiam pertinet ad characterem ſacerdotalis ordinis, character autem quilibet, quia cum quadam conſecratione datur, indelebilis eſt, ut ſupra dictum eſt* (qu. 63. art. 5.) *ſicut & quarumcumque rerum conſecrationes perpetuæ ſunt, nec amitti, nec reiterari poſſunt. Unde manifeſtum eſt, quod poteſtas conſecrandi non amittitur per degradationem: dicit enim Auguſtinus, lib. 2. contra Parmenianum, cap.* 13. Utrumque, *ſcilicet Baptiſmus, & Ordo* ſacramentum eſt; & quadam conſecratione utrumque homini datur, illud, cum baptizatur, illud, cum ordinatur: ideoque non licet a Catholicis utrumque iterari. *Et ſic patet, quod Sacerdos degradatus poteſt perficere ſacramentum.*

XIV. Neque dicas primo. Qui aliquid dat, poteſt illud auferre: ſed Epiſcopus dat Presbytero poteſtatem conſecrandi, ordinando illum; ergo etiam poteſt illi eam auferre, degradando illum —— Reſpondet enim S. Thom. ibi, ad 2. *Quod Epiſcopus non dat poteſtatem ſacerdotalis Ordinis propria virtute, ſed inſtrumentaliter, ſicut Miniſter Dei, cujus effectus*

per

per hominem tolli non poteſt, ſecundum illud Matth. 18. Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet. *Et ideo non poteſt hanc poteſtatem auferre: ſicut nec ille, qui baptizat, poteſt auferre characterem baptiſmalem.*

XV. Neque iterum dicas. Plus amittere debet degradatus, quam excommunicatus: ſed excommunicatus amittit ſolam executionem Ordinis; ergo degradatus amittere debet etiam poteſtatem —— Nego enim conſequ. cum S. Thom. ibi, *ad* 3. Quia etſi degradato non auferatur poteſtas Ordinis; adhuc tamen plus amittit, quam excommunicatus. Nam *Excommunicatio eſt medicinalis. Et ideo excommunicato non aufertur executio Sacerdotalis poteſtatis, quaſi in perpetuum, ſed ad correctionem uſque ad tempus. Degradatis autem aufertur executio, quaſi in perpetuum condemnatis.*

XVI. Quæres: An ab hæreticis, ſchiſmaticis, excommunicatis, & peccatoribus liceat Communionem recipere, & eorum Miſſas audire?

Reſpondet S. Th. dicta q. 82. art. 9. *Quod ſicut ſupra dictum eſt, Sacerdotes, ſi ſint hæretici, vel ſchiſmatici, vel excommunicati, vel etiam peccatores, quamvis habeant poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam, non tamen ea recte utuntur, ſed peccant utentes. Quicumque autem communicat alicui in peccato, ipſe particeps peccati efficitur. Unde, & in 2. canonica Joannis dicitur, quod* qui dixerit ei, Ave, *ſcilicet, hæretico*, communicat operibus illius malignis. *Et ideo non licet a prædictis Communionem accipere, aut eorum Miſſam audire.*

Differt tamen inter prædictas Sectas. Nam hæretici, ſchiſmatici, & excommunicati ſunt per ſententiam Eccleſiæ executione conſecrandi privati. Et ideo peccat quicumque eorum Miſſam audit, vel ab eis recipit ſacramenta. Sed non omnes peccatores ſunt per ſententiam Eccleſiæ executione hujus poteſtatis privati. Et ſic quamvis ſint ſuſpenſi quantum ad ſe ex ſententia divina, non tamen quantum ad alios ex ſententia Eccleſiæ. Et ideo uſque ad ſententiam Eccleſiæ licet ab eis Communionem accipere, & eorum Miſſam audire. Unde ſuper illud, 1. Cor. 5. Cum hujuſmodi nec cibum ſumere, *dicit Gloſſa Auguſtin.* (Homil. ult. inter 50. modo Serm. 351.) *Hoc dicendo, noluit hominem ab homine judicare ex arbitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario uſurpato judicio, ſed potius ex lege Dei, ſecundum ordinem Eccleſiæ, ſive ultro confeſſum, ſive accuſatum, & convictum.* De quo videri etiam poteſt S. Thom. *Quolibet.* 11. *art.* 8. Ubi addit de Sacerdote fornicario, quod *Si conſtaret mihi, eum* (Sacerdotem) *eſſe in peccato mortali, & inducerem eum ad celebrandum, peccarem mortaliter: & hoc eſt ſecundum ipſum jus naturale, quia hoc eſt provocare eum ad peccatum mortale. Jus autem poſitivum addit plus: quod non ſolum non debeam inducere eum ad celebrandum, ſed etiam ſi audio ejus Miſſam, pecco mortaliter; quod quidem inſtitutum eſt in pœnam Sacerdotis fornicarii. Attendendum tamen eſt, quod hoc non intelligitur de quolibet Sacerdote fornicario, ſed de publicis fornicariis, qui proprie dicuntur publici, quando judicio, & ſententia Eccleſiæ vocantur publici. Unde quicumque a tali fornicario audit Miſſam, peccat mortaliter.*

XVII. Quare autem licet alia peccata ſint majoris gravitatis, quam fornicatio, tamen *Eccleſia, 32. diſt. cap. 5.* ſpecialiter vetuit, ne quis audiat Miſſam Sacerdotis concubinarii notorii, vel per ſententiam, vel confeſſionem in jure factam, vel per evidentiam facti. Ratio eſt, quam dat Sanct. Thom. hac quæſt. 82. art. 9. ad 3. *Quod licet fornicatio non ſit gravior cæteris peccatis, tamen ad eam proniores ſunt homines, propter carnis concupiſcentiam. Et ideo ſpecialiter hoc peccatum Sacerdotibus prohibitum eſt ab Eccleſia, & ne aliquis audiat Miſſam concubinarii Sacerdotis.*

DUBIUM III.

An liceat Sacerdoti celebrare Miſſam privatam?

§. I.

Aliqua Prænotantur.

I. ETſi, ut ait Tridentinum *Seſſ. 22. capit. 6.* proprie loquendo nullæ Miſſæ privatæ ſint, ſed omnes vere communes cenſeri debeant: *Partim, quod in eis populus ſpecialiter communicet: partim vero, quod a publico Eccleſiæ Miniſtro, non pro ſe tantum, ſed pro omnibus Fidelibus, qui ad Chriſti corpus pertinent, celebrentur*: & etiam quia ſacrificium ipſum publicum eſt, & nomine totius Eccleſiæ offertur in commemorationem mortis Chriſti, quod eſt publicum beneficium; & Sacerdos nullum, qui velit, & dignus ſit, ab ejus participatione repellit: uſus tamen obtinuit, ut Miſſæ aliæ publicæ, aliæ privatæ vocarentur.

II. Publica, ſeu ſolemnis dici poteſt, ſive ratione ritus, quia ea cantu, & aſſiſtentia Miniſtrorum, in publica Eccleſia, adſtante multitudine celebratur: ſive quia in ea non ſolus Sacerdos, ſed etiam alii adſtantes de populo communicant. Privata vero, vel quia ſine cantu, vel in Oratorio privato, aut etiam in Eccleſia ſolo Sacerdote, & Miniſtro præſente celebratur: vel tandem quia in ea ſolus Sacerdos communicat, & particeps eſt Altaris.

III. Primus, qui hanc diſtinctionem evulgavit fuit Lutherus: qui in Miſſam privatam inſane debacchatur, eamque abrogare conatur in libro, quem edidit *De Abroganda Miſſa privata*, Diabolo uſus præceptore, ut ipſe teſtatur, *lib. de Miſſa privata, & unctione Sacerdotum*. Revera tamen omne Miſſæ ſacrificium tollere intendens; dum Miſſam publicam, eam ſolam vocat partem, quæ voce intelligibili a Sacerdote profertur, & in qua publica fit populo diſtributio: eam, quam ſecreto Sacerdos dicit, ut Canonem, oblationem, conſecrationem, privatam vocat, & rejicit: quod nihil aliud eſt, quam rejicere ſacrificium, quod, ut diximus, in conſecratione conſiſtit. Lutherani omnes imitantur Magiſtrum ſuum, qui Miſſas, præſertim in quibus ſolus Sacerdos communicat, tamquam contrarias inſtitutioni Chriſti, & praxi antiquæ Eccleſiæ repudiant.

IV. Oppoſitum tamen ſentit univerſa Eccleſia Catholica, quæ Lutheri, & aliorum doctrinam proſcripſit in Tridentino, *Seſſ. 22. Can.* 8. his verbis: *Si quis dixerit, Miſſas, in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat, illicitas eſſe, ideoque abrogandas: anathema ſit.* Et Can. 9. *Si quis dixerit, Eccleſiæ Romanæ ritum, quo ſubmiſſa voce pars Canonis, & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe .... anathema ſit.*

§. II.

Reſolutio Catholica.

V. DIco. Sacerdos Miſſam privatam celebrans, ſeu in qua ſolus ipſe communicat, legitime, ac licite operatur. Prob. Quod nec eſt contra eſſentiam ſacrificii, nec contra Chriſti præceptum, nec contra Eccleſiæ praxim, legitime, ac licite fit: ſed Miſſa privata, in qua ſolus Sacerdos communicat, non eſt contra eſſentiam ſacrificii. Nam, ut habetur, *Levit. 6. & 7.* cum offerebantur ſacrificia pro peccato, populo proderant, ac vera ſacrificia erant: & tamen populus nihil de eis deguſtabat. Nec Chriſtus unquam præcepit, ut niſi in ſolemni, & publico conventu Sacerdos celebret, vel niſi cum populo ſacramentaliter communicet. Non ex praxi Eccleſiæ. Nam neque Apoſtolos tale aliquid præcepiſſe legimus. Eccleſia autem indifferenter, ſive ſolemniter, & publice, ſive private, & ſine populo communicante, quovis ſeculo celebrare Miſſam conſuevit. Liberum ergo fuit Sacerdotibus ſacrificium offerre etiam abſque cœtu, & Communione fidelis populi. Nec enim hoc ad ſacrificium novæ Legis neceſſarium eſt. Nam per ipſum, etiamſi nullus præter Sacerdotem communicet, exhibetur actus teſtificans ſupremum Dei in creaturas dominium; recolitur Chriſti Paſſio, & petuntur pro populo auxilia, quibus non ſolum Sacerdos, ſed & tota Eccleſia indiget.

VI. Miſſas privatas apud antiquam Eccleſiam fuiſſe in uſu indicat Tertullianus, qui noctu privatim tempore perſecutionis hortatur, ut celebretur, *l. de Fuga in perſecutione, c.* 14. dicens: *Si colligere interdiu non potes, habes noctem. Non potes diſcurrere per ſingulos, ſit tibi & in tribus Eccleſia.* Conſtantinum oratorium in palatio extruxiſſe, ac templum portatile habuiſſe, ne Miſſæ ſacrificio, cum in Caſtris eſſet, careret: ejuſque exemplum nobiles Palatinos fuiſſe ſecutos, teſtatur Euſebius, *l. 4. de vita Conſtantini, cap.* 17. & Sozomenus, *lib. 1. Hiſt. cap.* 8. S. Gregorius Nazianz. *Orat. 19. in laudem Patris*, cum in cubiculo ſuo ſacris operatum: & oratione *in laudem ſororis ſuæ Gorgoniæ*, domeſticum ei altare fuiſſe memorat, S. Ambroſium apud clariſſimam feminam fuiſſe invitatum, *Ut ſacrificium in domo offerret:* quod cum perageret, paraliticam liberaſſe refert Paulinus, *in ejus vita*. S. Paulinus Nolanus ante lectulum ſuum parari ſibi altare juſſit; ibique ſacrificium obtulit paucis ante obitum horis, teſte *Uranio* in ejus vita.

Unum ex Presbyteris ſuis perrexiſſe in domum cujuſdam Heſperii a malignis ſpiritibus vexatam; ibique oblato ſacrificio corporis Chriſti ceſſaſſe vexationem, ſcribit Auguſt. *l. 22. de Civit. Dei, c.* 8.

S. Gregorius Magnus, *l. 5. Epiſt.* 43. Joanni Syracuſano Epiſcopo præcipit, ut Miſſas celebrari permittat in domo Venantii Patritii. Et *homil. 37. in Evangelia*, Caſſium Narnienſem Epiſcopum quotidianas Deo hoſtias offerre ſolitum, morti proximum, in domus Epiſcopalis oratorio Miſſas celebraſſe teſtatur.

VII. Miſſas etiam, nemine præter Sacerdotem celebrantem, communicante primis temporibus in uſu fuiſſe, teſtatur S. Joann. Chryſoſtomus, *Homil. 3. in Epiſt. ad Epheſ.* qui cum quotidie celebraret, dolebat, quod nemo eſſet, qui communicaret: *Fruſtra eſt* (inquit) *quotidianum ſacrificium, fruſtra adſtamus altari, nemo eſt qui participet.* Neque dicas: his verbis Chryſoſtomum reprobare potius, tamquam inutile ſacrificium, cui nemo eſt, qui communicet. Nam ſi reprobaſſet tamquam inutile, a quotidiano ſacrificio abſtinuiſſet, quod tamen non fecit. Fruſtra igitur dicebat eſſe ſacrificium, cui nemo eſt, qui participet; non quia non eſſet in ſe verum, & laudabile ſacrificium; ſed quia cum nemo eſſet, qui de eo participaret, fraudabatur fine ſuo ſecundario. Cum enim non ſolum ſit ſacrificium, ſed etiam ſacramentum, ordinatur non ſolum ad Dei cultum, qui eſt finis primarius, & ad Sacerdotis ſpiritualem refectionem, ſed etiam Fidelis populi. Is ergo erat Chryſoſtomi ſenſus, qui & Concil. Trident. *Seſſ. 22. cap. 6.* dicentis: *Optaret quidem Sacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes, non ſolum ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos ſanctiſſimi hujus ſacrificii fructus uberior perveniret: Nec tamen, ſi id non ſemper fiat, propterea Miſſas illas, in quibus ſolus Sacerdos ſacramentaliter communicat, ut privatas, & illicitas damnat, ſed probat, atque adeo commendat &c.*

VIII. Hoc idem comprobatur. Tum ex S. Auguſtino, qui *Epiſt.* 54. (alias 118.) *ad Januarium, c.* 3. æque laudat eos, qui ex devotione quotidie puro corde communicant; & eos, qui ex reverentia raro accedunt ad Communionem: cum tamen *Epiſt.* 98. (alias 23.) *ad Bonifacium Epiſcopum*, aſſerat, in Euchariſtiæ ſacrificio Chriſtum omni die immolari. Tum

ex

ex Concilio Agathenſi, quod ſexto ſeculo præcipit quidem, ut ſingulis diebus Dominicis Sacrificio Miſſæ ſiſtant ſe præſentes; ſed ad Communionem non adigit niſi diebus Nativitatis Domini, Paſchatis, & Pentecoſtes. Tum ex Conc. Toletano XII. *Can.* 5. ubi conqueritur quidem de Presbyteris, qui offerentes non communicabant, dicens: *Quale erit ſacrificium, cui nec ipſe ſacrificans participaſſe dignoſcitur?* De aliis vero, qui præſentes non communicarent, prorſus ſilet: quod non ſiluiſſet, ſi neceſſe fuiſſet, ut aliquis ſaltem de adſtantibus communicaret.

§. III.

Lutheranorum, & aliorum Argumenta.

IX. OBjiciunt primo. Chriſtus cum Cœnam Dominicam inſtituit, omnibus, qui aderant, diſtribuit; idque deinceps fieri mandavit dicens: *Hoc facite in meam commemorationem*. Miſſæ igitur, in quibus ſolus Sacerdos communicat, ſunt contra Chriſti inſtitutionem.

X. Reſpondeo primo, neg. ant. Nec enim quidquid in Cœna Chriſtus fecit, fieri ab omnibus, & in quacumque circumſtantia mandavit: Alioquin nonniſi ſub noctem, poſt cœnam, præſentibus duodecim, excluſis mulieribus, Cœnæ Myſterium eſſet celebrandum. Sed ſic inſtituit, ut Sacerdos conſecrans ſemper participet, ac deinde, ſi qui fidelium præſentes ſint, & petant, exemplo ſuo illis diſtribuat.

Reſpondeo ſecundo, Chriſtum in Cœna ordinaſſe Apoſtolos Sacerdotes: unde ſolum voluit, ut qui ordinantur cum Ordinatore communicent; quod in die Ordinationis adhuc ſervat Eccleſia. Vel præcepiſſe, ut qui ſacrificium (ut ipſe) offerunt, de ſacrificio participent.

XI. Objiciunt ſecundo. Apoſtolus, 1. *Cor.* 11. Cœnam Dominicam privatæ opponit. Ait enim, v. 20. *Jam non eſt Dominicam Cœnam manducare. Unuſquiſque enim ſuam cœnam præſumit ad manducandum.* In quem locum S. Joann. Chryſoſt. *Quod* (inquit) *Dominicum eſt, privatum fecerant. Cœna enim Domini debet eſſe communis.*

XII. Reſpondeo, Apoſtolum, & Chryſoſtomum hic Cœnæ Dominicæ nomine, celebrationem, aut ſumptionem Euchariſtiæ non intellexiſſe; quæ pauperibus æque, ac divitibus per Miniſtros Eccleſiæ diſpenſabatur: ſed convivium, ad imitationem Cœnæ Domini, poſt ſacra Myſteria a chriſtianis tunc temporis celebrari ſolitum, quod *Agapen* vocabant, quaſi Symbolum charitatis. Cumque ad hoc divites amicos paris conditionis, deſpectis pauperibus invitarent, eos reprehendit Paulus, quod Dominicam Cœnam non imitarentur, quam Chriſtus cum diſcipulis pauperibus habuit; ſed privatam facerent, excluſis, aut non expectatis pauperibus, cum Cœna Domini debeat eſſe communis. Unde ait: *Nunquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? Aut Eccleſiam Dei contemnitis, & confunditis eos, qui non habent?* Ideſt, ſi cœnas privatas facere vultis, domos habetis. At in hac, quam ad imitationem Cœnæ Domini in Eccleſia facitis, communes habere debetis etiam pauperes, qui non habent.

XIII. Objiciunt tertio *Can.* 9. vel 10. ex iis, qui Apoſtolorum dicuntur: *Can.* 2. Concilii Antiocheni, & Can. *Peracta*, diſt. *de Conſecr.* nec non verba Diaconi clamare ſoliti: *Si quis non communicat, det locum*, apud S. Greg. *l.* 2. *Dialog. c.* 22. Ex quibus conſtat, a ſacris Myſteriis excluſos fuiſſe omnes, qui non communicarent; & proinde nullam Miſſam abſque Communione circumſtantium celebratam fuiſſe.

XIV. Reſpondeo primo: *Can.* 9. Apoſtolicum dictum, eos perſtringere: *Qui Eccleſiam ingrediuntur, & Scripturas audiunt, neque in precatione, & ſacra Communione permanent*: ideſt, qui dum celebratur ſacrificium, ad finem uſque ſacræ liturgiæ non permanent. Ut explicant Balſamon, Zonaras, & Ariſtæus. —— Vel dato, præfatis Canonibus imponi præceptum adſtantibus de Communione ſumenda; non tamen præcipitur Sacerdotibus, ut ſi nullus ſit, qui communicet, a ſacrificii oblatione abſtineant. Immo Chryſoſtomus, qui, ut ſupra, conqueritur, quod nulli communicarent, dum offerret, a quotidiana tamen oblatione non deſtitit. —— Verba autem Diaconi clamantis: *Si quis non communicat, det locum*; exponendum eſt, eſſe dicta Catechumenis, infidelibus, excommunicatis, publice pœnitentibus omnibus, quibus Euchariſtiam ſumere non licebat: his enim denuntiabat Diaconus, ut ex Eccleſia poſt Evangelium, & ſermonem ante Miſſam Fidelium exirent.

XV. Objiciunt quarto. Sacrificium, in quo populus fidelis non communicat, vocari mancum, & mutilum a Walfrido Strabone, *de rebus Eccleſiaſt. c.* 22. Et ab Humberto Cardinali contra Nicetam Pectoratum.

Reſpondeo, vocari mancum, & mutilum in caſu: non quia deſit illi aliquid de eſſentia, aut integritate ſacrificii, & in ordine ad finem primarium: ſed quia deeſt illi perfectio quoad finem ſecundarium, nempe, nutritio ſpiritualis Fidelium, ad quam ſecundario, ut ſacramentum eſt, ordinatur.

D U B I U M IV.

An liceat Celebrare ſine Miniſtro, Veſtibus Sacris, &c.

§. I.

Reſolvitur de Miniſtro.

I. DIco. Sacerdoti non licet ſacrificare, ſi nullus ſit, qui reſpondeat, ac miniſtret. Prob. Nam etiam ſæviente perſecutione ſine miniſtro Majores noſtros ſacrificium non obtuliſſe, teſtatur S. Laurentius, dum Xiſtum ad martyrium properantem alloquens: *Tu* (inquit) *nunquam ſine miniſtro ſacrificium offerre conſueveras*. Idemque oſtendit hæc Tertulliani ſententia, l. de Fuga in perſecutione, c. 14. *Si colligere interdiu non potes, habes noctem. Non potes diſcurrere per ſingulos, ſit tibi & in tribus Eccleſia.*

II. Miſſas agere ſine miniſtro prohibuerunt Concilia, Moguntinum anno 813. ſub Leone III. Can. 43. *Nullus* (inquit) *Presbyter, ut nobis videtur, ſolus Miſſam cantare valet recte. Quomodo enim dicet:* Dominus vobiſcum; *&* Surſum corda *admonebit habere, & alia multa his ſimilia, cum alius nemo cum eo ſit?* —— Synodus item Pariſienſis ſub Gregorio IV. *l.* 1. *c.* 48. Cum enim irrepſiſſet paſſim abuſus, quod Miſſas (quas ſolitarias vocabant) ſine miniſtro celebrarent; oſtendens, nemine adſtante verificari non poſſe multa, quæ Sacerdos in Miſſa dicit, injungit Epiſcopis, ut inhibeant: *Ne in ſua Parochia quiſquam Presbyterorum ſolus celebrare præſumat.* Synodus quoque Nannetenſis, apud Ivonem Carnotenſem, *p.* 3. *c.* 70. eumdem abuſum prohibuit, dicens: *Definivit Sanctum Concilium, ut nullus Presbyter ſolus præſumat Miſſam celebrare. Cui etenim dicit:* Dominus vobiſcum: Surſum corda; *aut:* Gratias agamus Domino Deo noſtro: *cum nullus ſit qui reſpondeat? Aut in Canone.* Et omnium circumſtantium; *cum nemo adſit? Aut quem invitat ad orationem, cum dicit:* Oremus; *cum nullus ſit, qui ſecum oret; &c.* concludens, *Quapropter illa perniculoſa ſuperſtitio maxime a Monaſteriis Monachorum exterminanda eſt.* Idem vetant Concilia poſteriora: Mediolanenſe I. & VI. Remenſe, *an.* 1583. *tit.* 15. Tholoſanum 1590. *c.* 6. & ante decreverat Alexander III. C. *Propoſuit*, extra de filiis Presbyterorum: quod *Solus Presbyter Miſſarum ſolemnia ſine miniſtri ſuffragio celebrare non poteſt.*

III. Id tamen aliquando conceſſum a Romano Pontifice refert Cardinalis Bona, *l.* 1. *Rerum liturgic. c.* 13. & confirmat Gloſſa ad Caput *Hoc quoque*, apud Gratianum. Id apud Monachos olim toleratum ſcribunt Odo Cameracenſis, in Expoſit. Canonis; & Stephanus Eduenſis, *l. de ſacr. Altaris, c.* 13. Nec id a ratione videbatur alienum, ut quis ſolus diceret: *Dominus vobiſcum*. Nam his verbis, ſe Eccleſiam ſalutare ajebant, quæ eſt una in multis, & tota in ſingulis: ſicut cum adeſt ſolus miniſter, in eo totam Eccleſiam alloquitur. Quod ſi Sacerdos, cum ſolus recitat nocturnas, & diurnas preces, omnia pluraliter profert, quæ plurali numero enuntiantur in divinis officiis: dicit enim: *Venite adoremus, oremus, benedicamus*, cum nemo illic ſit, qui ſecum adoret, oret, benedicat, nec rationi diſſonum erit, ſi Sacerdos abſque miniſtro, & circumſtantibus celebrans dicat, *Dominus vobiſcum*, aut omnes circumſtantes Deo commendet; Quia hæc verba ad omnes Fideles diriguntur: *Qui aſſiſtunt quaſi præſentes, fide, & charitate ſacramenti communicantes*, ut loquitur Stephanus Eduenſis. Veruntamen abſque diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ id, ne incluſis quidem Eremitis, licere tenendum eſt.

IV. Miſſæ miniſter debet eſſe vir, non femina, etiamſi Sanctimonialis: id enim Canonibus vetitum eſt. Nam Laodicenum Concilium, Can. 44. *Non oportet* (inquit) *mulierem ad altare ingredi*. Gelaſius Epiſt. 9. ad Epiſcopos Lucaniæ: *Impatienter audivimus, tantum divinarum rerum ſubiiſſe deſpectum, ut feminæ ſacris altaribus miniſtrare ferantur: & cuncta, quæ nonniſi virorum famulatui deputata ſunt, ſexum, cui non competit, exhibere*. Idem vetat Conc. Pariſienſe VI. *l.* 1. *c.* 45. Et Nannetenſe *Can.* 3. his verbis: *Hoc ſecundum auctoritatem Canonum modis omnibus eſt prohibendum; ut nulla femina ad altare præſumat accedere, aut Presbytero miniſtrare.*

§. II.

De Veſtibus Sacris.

V. COnveniunt omnes, Chriſtum, cum ſacrificium Miſſæ inſtituit, quotidianis tantum, & vulgaribus veſtibus uſum fuiſſe. Certum quoque videtur, Apoſtolos, cum Jeroſolymis primum Sacris dederunt operam, non alias adhibuiſſe veſtes, quam quæ in uſu quotidiano erant. Unde Walfridus Strabo, de rebus Eccleſ. c. 24. *Veſtes* (inquit) *etiam Sacerdotales per incrementa ad eum, qui nunc habetur, auctæ ſunt ornatum. Nam primis temporibus communi indumento veſtiti Miſſas agebant*. Et de S. Luciano Martyre refert Philoſtorgius, l. 2. Hiſt. *Lucianum Martyrem, cum jamjam moriturus eſſet, & tyrannica vis nec Eccleſiæ, nec altaris copiam faceret, cumque vincula, & plagæ ne quidem ut ſe com[...]veret, ei permitterent, ſupinum jacentem ſupra proprium pectus tremendum ſacrificium peregiſſe: & tum ipſum participaſſe, tum aliis, ut de immaculato ſacrificio participarent, copiam feciſſe*. Verum Apoſtolos, dum ſacrificio operam darent, peculiares veſtes non multo poſt aſſumere cœpiſſe, cenſet doctiſſimus Card. Bona, *l.* 1. *Rerum liturgic. c.* 24. quod his argumentis contendit oſtendere dicens: *Huc pertinet penula a Paulo Troade relicta; huc la-*

huc lamina, ſeu Mitra Epiſcopalis, quam geſtaſſe Joannem Evangeliſtam, Polycrates Epheſi Epiſcopus auctor eſt, apud Euſebium, Hiſt. l. 3. *c.* 31. *Huc Infulæ, quarum meminit Tertullianus, l. de Monogamia, c.* 21.

VI. Sed quidquid ſit de Apoſtolorum ætate, certo certius eſt, quarto ſeculo Sacerdotes ubique gentium aliis a communibus veſtibus uſos fuiſſe, dum incruentum offerrent ſacrificium. *Veſtibus lineis* (ait Hieronymus, in c. 44. Ezechielis) *utuntur Ægyptii Sacerdotes, non ſolum intrinſecus, ſed & extrinſecus*. Ne autem quis putet hoc fuiſſe peculiare in Ægypto, ſubjungit: *Porro religio divina alium habitum habet in miniſterio, alterum in uſu, vitaque communi.* Chryſoſtomus, initio Liturgiæ, deſcribit orationes, quæ a Græcis Sacerdotibus recitari debent, dum induunt ſacras veſtes. Baſilius ſuam Liturgiam hiſce verbis auſpicatur. Primum Patriarchæ cum ſequentis ordinis Clero Eccleſiaſticis veſtimentis induto, offeruntur in ſacrario ab oblationariis mandata &c. Nec Sacerdotes tantum, ſed inferiores quoque miniſtros veſtes minime communes, ſed cuique Ordini proprias, dum ſuis officiis fungerentur, habuiſſe oſtendit *Can.* 41. Conc. Carthag. IV. dum ait: *Ut Diaconus tempore oblationis tantum, vel lectionis, Alba utatur.*

VII. Indumenta, quibus tum Epiſcopi, tum Presbyteri in Miſſæ ſacrificio utuntur apud Latinos, ſunt; Amictus, Alba, Cingulum, Manipulum, Stola, Planeta. Singulorum convenientiam, & ſignificationem inter cæteros exponit S. Th. in 4. *diſt.* 24. *q.* 3. *a.* 3. ubi de indumentis Epiſcopi, Sacerdotis, & aliorum miniſtrorum accurate diſcurrit, ad quem Studioſum remitto.

VIII. Veſtes ſacro miniſterio inſervientes benedictæ eſſe debent, ut ſtatuitur, Cap. *Veſtimenta*, diſt. 1. *De Conſecratione*, his verbis: *Veſtimenta Eccleſiaſtica, quibus Domino miniſtratur, & ſacrata debent eſſe, & honeſta: quibus aliis in uſibus non debent frui, quam in Eccleſiaſticis, & Deo dignis officiis: quæ nec ab aliis debent contingi, aut ferri, niſi a ſacratis hominibus; ne ultio, quæ Balthaſſar Regem percuſſit, ſuper hæc tranſgredientes, & talia præſumentes veniat, & corruere eos faciat ad ima.* Ab Epiſcopo autem tales veſtes ſunt benedicendæ, vel ab alio a Summo Pontifice privilegium habente: quod Leo X. conceſſit Prælatis Regularibus pro ſuarum tamen Eccleſiarum uſu tantum, ut declaravit S. Congreg. Rituum 24. Auguſti 1609.

IX. Abſque ſatis hiſce veſtibus celebrare foret peccatum mortale valde grave: partim ob præcepti Eccleſiaſtici tranſgreſſionem in re notabili: partim ob gravem irreverentiam, quæ contra tantum ſacramentum committeretur. Unde ne quidem, ut populus die feſto Miſſam audiat; vel ut infirmum ſine Viatico alioquin moriturum communicet, liceret ſine veſtibus illis celebrare: quia id ſine gravi irreverentia, & vix ſine ſcandalo fieri non poſſet. Præceptum autem divinum de ſumendo ſacro viatico ſolum obligat infirmum pro illo tempore, quod illud poteſt ſine irreverentia habere: Eccleſiaſticum vero de audienda Miſſa fideles obligat, quando eam audire poſſunt celebratam ſecundum Eccleſiæ ſtatuta. Neque exemplo Chriſti, qui ſine veſtibus ſacris celebravit prius excuſaretur: quia etiam Chriſtus celebravit poſt cœnam, quod tamen Sacerdos facere non poſſet. Voluit ergo Chriſtus, ut ſacrificium poſtea celebraretur juxta ritum per ſuam Eccleſiam, cujus diſpoſitioni hoc reliquerat, inſtituendum.

X. Prætermittere tamen unam, vel alteram ex minoribus veſtibus, ſi magna urgeret neceſſitas, vel ſi frequens populus deberet alioquin ſine Miſſa dimitti cum magno murmure, & ſcandalo, licitum videretur. Ideoque in tali caſu poſſet Sacerdos non habens ſtolam, vel manipulum, vel cingulum benedictum celebrare ſine illis, cum Amicto, Alba, & Caſula, adhibito, ſi neceſſe ſit, honeſto Cingulo. Si tamen tanta non foret neceſſitas, ſatius eſſet abſtinere, quam ita celebrare; quia obligatio ad Miſſam ceſſat, quando non poteſt decenter fieri.

Extra vero neceſſitatem, aliquam iſtarum veſtium ſcienter omittere, peccatum eſſe mortale cenſent Doctores communiter. At ſi inadvertenter omittatur, pro qualitate negligentiæ erit mortale, vel veniale. Ita Sylvius, *in* 3. *p. q.* 83. *art.* 6. *quæſito* 3. citans plures alios Auctores: apud quos plura alia videnda relinquimus; ut ſine impoſito huic Tractatui ad ulteriora procedamus.

TRACTATUS NONUS
DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

SIcut ſupernaturalis animæ vita Baptiſmo confertur, Confirmatione roboratur, Euchariſtia nutritur: ita per peccatum extincta, ſacramento Pœnitentiæ reviviſcit. Qua ratione ſacramentum mortuorum dicitur, & ſecunda tabula poſt naufragium: *Eam* (inquit Tertullianus, l. de Pœnitentia, c. 4.) *tu peccator... ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicujus tabulæ fidem. Hæc te peccatorum fluctibus merſum perlevabit, & in portum divinæ clementiæ protelabit* (ideſt, profeTet).

Pœnitentia, ſi Etymologiam ſpectemus, a *Pœna* derivatur: *Pœnitere* enim (inquit Auctor de Vera, & falſa pœnitentia, c. 19. apud Auguſt.) *eſt pœnam tenere, ut ſemper puniat in ſe ulciſcendo, quod fecit peccando*. Seu potius teneri pœna ejus, quod admiſſum eſt. Uſurpatur autem & pro dolore, qui ob commiſſa peccata concipitur; & pro multa, quæ pro peccatis, imponitur. Illa vocatur cordis contritio, iſta ſatisfactio.

Porro cum pœnitentia inter ſacramenta hoc habeat ſpeciale, quod non ſolum ſacramentum ſit, ſed etiam virtus animæ; iſtæque rationes in nova lege adeo ſint conjunctæ, ut nec virtus prodeſſe valeat ſine ſacramento, vel ordine ad ſacramentum; nec ſacramentum ſine virtute conſiſtere: Ideo de Pœnitentia ſub utraque ratione in præſenti Tractatu diſputandum eſt: & cum S. Doct. 3. *p. a q.* 84. prius de illa, ut habet rationem ſacramenti; deinde, ut habet rationem virtutis.

Q U Æ S T I O I.

De Exiſtentia, & Eſſentia Sacramenti Pœnitentiæ.

IN hac quæſtione prius quæremus: an Pœnitentia ſit revera ſacramentum novæ legis; deinde in quo ejus eſſentia conſiſtat.

D U B I U M I.

An Pœnitentia ſit Novæ Legis Sacramentum.

§. I.

Acatholici qui hoc negarunt.

I. PRimi, qui ſacramentum Pœnitentiæ ab Eccleſia ſuſtulerunt, videntur fuiſſe Phryges, ſeu Montaniſtæ, quibus errorem iſtum tribuunt Hieronymus, *Ep. ad Marcellam* de erroribus Montani, & Pacianus Barcinon. *Ep.* 3.

Eos ſecuti ſunt Cathari, alias Novatiani. Porro quamvis aliqui confundant Novatum, & Novatianum, ſciendum eſt tamen, tum ex Paciano, tum ex Cypriano, *Epiſt.* 49. Tum ex Euſebii Chronico, fuiſſe diverſos. Novatus enim Presbyter, & poſtea Epiſcopus, Romam ex Africa ſtudio propagandi ſui ſchiſmatis veniens, inter alios Novatianum Eccleſiæ Romanæ Presbyterum corrupit, ut refert Euſebius, ad *ann.* 255. illum ſcilicet, qui aliquanto poſt creatus fuit Antipapa contra S. Cornelium, ut diſcere eſt ex *Epiſt.* ,1. Cypriani, adjunctis ſcholiis Pamelii.

Harum hæreſis fuit, ut teſtantur S. Cyprianus, *Epiſt.* 5. Pacianus, *Ep.* 3. Ambroſius, *l.* 1. *de Pœnitentia, c.* 2. Auguſtinus, *l. de Hæreſibus, c.* 38. nullam eſſe in Eccleſia poteſtatem reconciliandi eos, qui a Baptiſmo in peccatum mortale lapſi eſſent: ac proinde nihil in hoc genere poſſe Sacerdotes, vel Epiſcopos. Hortabantur tamen lapſos ad opera Pœnitentiæ, & faciebant illis ſpem veniæ, ſed a Deo citra miniſterium Sacerdotis obtinendæ. Unde Trident. *Seſſ.* 14. *c.* 1. ait: *Novatianos remittendi poteſtatem olim pertinaciter negantes magna ratione Eccleſia Catholica tamquam hæreticos exploſit, atque condemnavit.*

II. Diſceptatur apud Recentiores: an Montaniſtæ, & Novatiani omne penitus miniſterium remittendi peccata abſtulerint, & proinde negarint abſolute dari in Eccleſia ſacramentum Pœnitentiæ; an vero ſolum ab Eccleſia abſtulerint poteſtatem remittendi quædam graviora crimina, puta, Idololatriæ, mœchiæ, & homicidii; relinquendo ei miniſterium, & poteſtatem remittendi alia peccata, mortalia quidem, ſed minus enormia: & proinde ſacramentum Pœnitentiæ non penitus abſtulerint, ſed ſolum reſtrinxerint; in quam ſententiam deſcendit inter cæteros Juenin: *Comm. de Sacr. Pœnit. q.* 2. *cap.* 1. —— Sed in hac controverſia immorari non placet. Quæ tamen ſic conciliari (puto) poſſet, dicendo, non unum fuiſſe horum hæreticorum loquendi modum: quoſdam rigidiores omnem facultatem a quibuſcumque criminibus abſolvendi Eccleſiæ denegaſſe; & hanc fuiſſe primam eorum ſententiam: quoſdam vero, ut invidiam declinarent, errorem emolliſſe, ac temperaſſe dicentes: in Eccleſia eſſe quidem poteſtatem minora crimina remittendi, ſed non omnia, nempe, majora Idololatriæ, mœchiæ, homicidii. Colligo ex S. Ambroſio, *l.* 1. *de Pœnit., c.* 2. ubi de Novatianis ſui temporis: *Sed ajunt* (inquit) *ſe, exceptis gravioribus criminibus, relaxare veniam levioribus*. Quibus reſpondet: *Non hoc quidem Auctor veſtri erroris Novatianus ait, qui nemini dandam pœnitentiam putavit.* Et ſubinde exprobrans eis, quod in diſtinctione quam excogitarant, a Patriarchæ ſui ſententia receſſiſſent, ait: *In eo igitur patrem veſtrum propria damnatis ſententia, qui diſtinctionem peccatorum facitis, quæ ſolvenda a vobis putetis, & quæ ſine remedio arbitramini.* Ideoque antiquiores Patres, qui pu-